

‘Het lukt mij niet om duidelijk te zijn’

De mediërende rol van Ouder Oorzakelijke Attributies in de relatie tussen Parental Self-Efficacy en Harde Disciplineren bij peuters

Master's thesis

Utrecht University Master's programme in Clinical Child, Family and Education Studies

Bo den Ouden, 1171437

Marjolein Verhoeven

Inge Wissink

25/05/2023

Abstract

Objective. Using harsh discipline in parenting can lead to negative consequences for the child. Parents who feel less competent in parenting more often have parental-causal attributions and use harsh discipline more often as well. Until now, parental self-efficacy and parental causal attributions have always been studied separately, so it is unknown how these cognitions work together. This study investigates whether parental causal attribution mediates the relationship between parental self-efficacy and harsh discipline. **Design.** Mothers from the Netherlands ($N = 108$, $M_{\text{age}} = 32.72$) with a child (50.9% girls) aged between 23 and 51 months ($M_{\text{age}} = 34.88$) participated in this study. Mothers reported on their perceived parental self-efficacy, parent-causal attributions, and use of harsh discipline towards their children. **Results.** The results of this study demonstrate that there is no mediating role of parent-causal attributions in the relationship between parental self-efficacy and harsh discipline. However, the results show that there are significant correlations between all measured concepts. **Conclusions.** Since this study found correlations between the concepts, more research needs to be done into the grounds of these correlations. In addition, there should also be done more research on to what extent the concepts parental self-efficacy and parental-causal attributions can be seen as separate constructs.

Doelstelling. Het gebruik van harde disciplineren in de opvoeding kan leiden tot negatieve gevolgen voor het kind. Ouders die zich minder competent voelen in de opvoeding maken vaker ouder-oorzakelijke attributies en maken vaker gebruik van harde disciplineren. Tot het heden zijn parental self-efficacy en ouder-oorzakelijke attributies echter altijd los van elkaar bestudeerd waardoor het onbekend is hoe deze cognities samenwerken. In dit onderzoek wordt onderzocht of ouder-oorzakelijke attributies een mediërende rol speelt in het verband tussen parental self-efficacy en harde disciplineren. **Ontwerp.** Moeders uit Nederland (108 moeders, $M_{\text{leeftijd}} = 32,72$) met een kind (50,9% meisjes) tussen 23 en 51 maanden ($M_{\text{leeftijd}} = 34,88$) oud namen deel aan dit onderzoek. Moeders rapporteerden over de ervaren parental self-efficacy, ouder-oorzakelijke attributies en het gebruik van harde disciplineren in de opvoeding. **Resultaten.** De resultaten van dit onderzoek tonen aan dat er geen sprake is van een mediërende rol van ouder-oorzakelijke attributies in het verband tussen PSE en harde disciplineren. Er worden wel significante relaties gevonden tussen alle gemeten concepten. **Conclusie.** Aangezien deze studie correlaties tussen alle concepten heeft gevonden, moet er meer onderzoek worden gedaan naar de aard van deze verbanden. Daarnaast zou ook meer

onderzoek gedaan moeten worden naar in hoeverre de concepten parental self-efficacy en ouder-oorzakelijke attributies als aparte constructen gezien kunnen worden.

Harde Disciplineren, Ouder-oorzakelijke Attributies en Parental Self-Efficacy in de Opvoeding van Peuters

Ouderlijke discipline is een veel bediscussieerd onderwerp onder wetenschappers, waarbij er al veel onderzoek is gedaan naar verbanden, gevolgen en oorzaken van straf, waaronder harde disciplineren (Evans, 2015). Het gebruik van harde disciplineren wordt consistent gerelateerd aan negatieve uitkomsten bij kinderen, zoals externaliserende (Criss et al., 2002; Marcone et al., 2020; McKee et al., 2007) en internaliserende stoornissen (Kim et al., 2003; Turner & Muller, 2004). Uit onderzoek blijkt dat gevoelens van opvoedcompetentie (parental self-efficacy) en ouder-oorzakelijke attributies samenhangen met het gebruik van harde disciplineren (Johnston & Mash, 1989; Colalillo et al., 2015). Deze cognities zijn tot op heden echter alleen afzonderlijk van elkaar onderzocht waardoor onduidelijk is hoe beide cognities gezamenlijk een rol spelen in de toepassing van harde disciplineren. Een beter begrip van deze processen kan bijdragen aan theorievorming rondom deze vorm van disciplineren en aan de ontwikkeling van preventieve interventies. In deze studie zal gefocust worden op peuters (2 tot 4 jaar) aangezien jonge kinderen over het algemeen het vaakst blootgesteld worden aan vormen van harde disciplineren (Unicef, 2014). De huidige studie onderzoekt in hoeverre parental self-efficacy en ouder-oorzakelijke attributies, de toepassing van harde disciplineren door moeders bij peuters kunnen voorspellen. Daarnaast zal onderzocht worden of ouder-oorzakelijke attributies mogelijk een mediërende rol speelt in het verband tussen parental self-efficacy en harde disciplineren.

Wanneer ouders hun kinderen opvoeden, ontwikkelen zij ideeën en gedachten over hun eigen rol in deze opvoeding (Benedetto & Ingrassia, 2018). Hierbij horen bijvoorbeeld opvattingen over in hoeverre de ouder in staat is het kind te troosten en het kind sociaal wenselijk gedrag aan te leren. Een specifiek onderdeel van deze opvattingen over de rol van de ouder is parental self-efficacy (hierna PSE genoemd) (Benedetto & Ingrassia, 2018). Volgens Bandura (1977) is een op efficacy gerichte verwachting een overtuiging dat een individu met succes gedrag kan uitvoeren dat nodig is om een beoogt resultaat te behalen. Wanneer dit toegepast wordt op het ouderschap, is PSE dus de overtuiging van een ouder om in staat te zijn om het gedrag van het kind te beïnvloeden. Jones en Prinz hebben dit gedefinieerd als “de verwachting die zorgverleners hebben over hun vermogen om succesvol op te voeden” (2005, p. 342).

PSE lijkt een belangrijke rol te spelen in opvoedgedrag, waaronder harde disciplineren. Ouders met een hoge mate van PSE stralen vertrouwen uit in het verkrijgen en gebruiken van effectieve opvoedingsstrategieën. Ouders met een lage mate van PSE vinden het juist vaak

moeilijker om effectieve opvoedingsstrategieën te gebruiken in moeilijke opvoedsituaties (Jones & Prinz, 2005). PSE kan in opvoedsituaties werken als transactieve variabele, waarbij ouders met een hogere mate van PSE meer successen ervaren in het opvoeden. Dit is positief voor de ontwikkeling van het kind en kan vervolgens PSE weer verder verhogen (Jones & Prinz, 2005). Gelijkerwijs worstelen ouders met een lagere mate van PSE juist meer met opvoeden wat leidt tot frustratie en minder positieve kinduitkomsten, wat vervolgens PSE verder af kan laten nemen (Jones & Prinz, 2005). Verscheidene onderzoeken tonen aan dat een lage mate van PSE gecorreleerd is aan ouderlijke angst, depressie en stress, maar ook aan gevoelens van hopeloosheid in de opvoedingsrol en aan harde disciplineren (Jones & Prinz, 2005; Salonen et al., 2009; Wernand et al., 2014). Uit onderzoek van Sanders en Woolley onder 124 moeders van kinderen tussen de 2 en 8 jaar oud, blijkt dat moeders met een hoge mate van PSE, warmer en responsiever zijn richting hun kinderen en dat zij beter vast kunnen houden aan hun opvoedstrategieën. Omgekeerd, wordt een lage mate van PSE geassocieerd met dwingend ouderschap, zoals harde disciplineren (Sanders & Woolley, 2005).

Een andere cognitie die belangrijk is in het opvoedgedrag zijn attributies (Azar et al., 2016). Geredeneerd vanuit attributietheorieën (bijv. Weiner, 1986) is de reactie van ouders op het gedrag van hun kind afhankelijk van de ideeën van ouders over wat de oorzaak is van dat kindgedrag, oftewel van attributies. Attributies komen tot stand door de ‘locus of control’, dit is de mate waarin iemand de aanleiding van een gebeurtenis toeschrijft aan de ander, de situatie of aan zichzelf (Sawrikar & Dadds, 2018; Weiner, 1985). Ouders kunnen ongewenst gedrag van hun kind bijvoorbeeld attribueren naar het temperament of de persoonlijkheid van het kind, maar ook in de motieven van het kind, in het gedrag van de ouders en in situationele factoren (Bugental & Happaney, 2002; Dix & Grusec, 1992; Weiner, 1986). Er zijn twee soorten ouderlijke negatieve attributies, namelijk kind-oorzakelijk en ouder-oorzakelijk, waarvan de kind-oorzakelijke attributies het meest zijn onderzocht (Mouton et al., 2022). Beide vormen van attributies kunnen leiden tot disfunctionele opvoedgedragingen (Snarr et al., 2009). In het geval van ouder-oorzakelijke attributies wordt de aanleiding van de gebeurtenis, zoals ongehoorzaamheid van het kind, door de ouder toegeschreven aan zichzelf (Slep & O’Leary, 1998; Snarr et al., 2009).

Ouders met ouder-oorzakelijke attributies (e.g., “ik heb weinig geduld”) hebben het gevoel dat het hun schuld is dat hun kind zich niet goed gedraagt. Meerdere onderzoeken tonen aan dat negatieve ouderlijke attributies verband houden met opvoedgedrag, met name wanneer ouders te maken krijgen met oppositioneel en opstandig gedrag van kinderen (Beckerman et al., 2020; Dix, 1991; Nix et al., 1999; Sawrikar et al., 2018). Volgens Johnston en Ohan (2005)

worden deze negatieve attributies vooral geactiveerd wanneer het gedrag van het kind uitdagend is, emoties oproept en de ouder vraagt om een juiste reactie te kiezen. Deze attributies worden problematisch wanneer ouders consequent de oorzaak van het gedrag van hun kind op een negatieve wijze interpreteren, aangezien dit een negatieve invloed kan hebben op het opvoedgedrag (Bugental & Johnston, 2000; Crouch et al., 2017). Ouders met ouder-oorzakelijke attributies zijn over het algemeen toegeeflijker in de opvoeding en tonen vaker inconsistentie in het stellen van grenzen (Dix et al., 1986). Tot op heden zijn ouder-oorzakelijke attributies echter nog weinig onderzocht waardoor het onduidelijk blijft hoe het precies samenhangt met harde disciplineren.

Het Social Information Processing model (Crick & Dodge, 1994), ofwel SIP-model, is een cognitief model dat suggereert dat er verschillende stappen zijn tussen het ontvangen van een sociale prikkel en de daarop volgende gedragsmatige reactie. Voor elk van deze stappen duiken individuen in hun persoonlijke database met sociale kennis om de situatie te kunnen verwerken (Crick & Dodge, 1994). Binnen het SIP-model zijn er drie onderdelen van cognitie belangrijk in het begrijpen van ouderschap, namelijk het schema (waaronder PSE valt), executief functioneren en de producten van deze onderdelen (beoordelingen en de attributies) (Azar, 1986; Azar & Weinzierl, 2005). Transacties tussen het kind en de ouder doorlopen het SIP-model waarbij het cognitieve systeem van de ouder geactiveerd en doorlopen wordt en er vervolgens (opvoed)gedrag volgt. Een transactie, bijvoorbeeld wanneer een kind ongewenst gedrag laat zien, kan een bepaalde emotie opwekken (Azar et al., 2008) waardoor schema's worden geactiveerd, waaronder PSE. Deze schema's beïnvloeden vervolgens welke executieve functies ingezet worden en welke beoordelingen (de (ouder-oorzakelijke) attributies) hier uiteindelijk op volgen. De eerste aanwijzingen voor een mogelijk verband tussen PSE en ouder-oorzakelijke attributies komen uit recent onderzoek van Verhoeven & Huijding (2021). Dit onderzoek laat zien dat wanneer moeders van peuters een hogere mate van PSE ervaren, zij minder geneigd zijn om kind- of ouder-oorzakelijke attributies te hebben. Daarnaast bleken deze moeders ook minder geneigd te zijn om te reageren met negatief opvoedgedrag.

PSE en ouder-oorzakelijke attributies lijken dus een belangrijke rol te spelen in de toepassing van opvoedingsstrategieën, waaronder harde disciplineren. Tot op heden zijn deze cognities echter altijd los van elkaar onderzocht terwijl het SIP-model suggereert dat deze cognities gezamenlijk een rol spelen in het tot stand komen van opvoedgedrag. Om deze reden richt dit onderzoek zich op de vraag of er een verband is tussen gevoelens van opvoedcompetentie (PSE) en harde disciplineren vanuit moeders in reactie op ongewenst gedrag van een peuter (2 tot 4 jaar), en of dit verband verklaard kan worden door een

mediërende rol van ouder-oorzakelijke attributies. Er wordt verwacht dat moeders die zich minder competent voelen (lagere PSE) en moeders die meer ouder-oorzakelijke attributies maken, vaker harde disciplineren toepassen als reactie op het ongehoorzame gedrag van hun peuter. Daarbij wordt verwacht dat naarmate moeders zich minder competent voelen, zij meer geneigd zijn ouder-oorzakelijke attributies te maken die ertoe leiden dat ze vaker harde disciplineren toepassen.

Methoden

Participanten

De participanten bestonden uit 108 twee-oudergezinnen met moeder, vader en een kind tussen de twee en vier jaar oud. Er is aan de hand van inclusiecriteria achteraf een selectie gemaakt. Deze criteria houden in: dat minstens 75% van de vragenlijsten (betreffende harde disciplineren, parental self-efficacy en ouderoorzakelijke attributies) zijn ingevuld, en het kind was minimaal 23 maanden en maximaal 51 maanden oud. Daarnaast is er in dit onderzoek alleen gekeken naar moeders.

Na het toepassen van de inclusiecriteria bleek dat alle participanten voldeden aan de criteria en bestaat de steekproef uit 108 moeders met een gemiddelde leeftijd van $M = 32,72$ ($SD = 4,37$) en een range van 23 t/m 43 jaar oud. De gemiddelde leeftijd van de kinderen was $M = 34,88$ ($SD = 7,41$) maanden met een range van 23 t/m 51 maanden oud. Van de kinderen waren 50,9% meisjes en had elk kind gemiddeld $M = 1,18$ ($SD = .38$) brusjes met een range van 0 tot 3. Alle moeders en peuters hebben de Nederlandse nationaliteit en in alle gezinnen wordt Nederlands gesproken thuis. Daarnaast heeft meer dan de helft van de moeders tenminste een hbo-opleiding voltooid (61,1%). Tot slot geeft 59,3% van de moeders aan het grootste gedeelte van de opvoeding op zich te nemen en 2,8% van de moeders is alleenstaand.

Procedure

De participanten van dit cross-sectionele onderzoek zijn geworven via het eigen netwerk van Bachelor- en Masterstudenten Pedagogische Wetenschappen van de Universiteit Utrecht. De participanten hebben aan de start van het digitale vragenlijst-onderzoek toestemming gegeven voor hun deelname en hebben deelgenomen op vrijwillige basis. Dit houdt in dat de participanten op ieder moment van het onderzoek, zonder opgegeven reden, konden stoppen. Daarnaast is er vanuit de Facultaire Ethische Toetsingscommissie toestemming gegeven voor het uitvoeren van dit onderzoek.

De data uit dit onderzoek is verkregen uit digitale vragenlijsten. In het eerste gedeelte van het onderzoek kregen de ouders tien vignetten voorgelegd waarin een situatie werd beschreven waarin het kind ongewenst gedrag laat zien, onderseund door een illustratie. De ouders werden bij deze vignetten gevraagd naar hun cognities en reacties op dit kindgedrag. Het tweede gedeelte van het onderzoek bestond uit een aantal vragenlijsten over de constructen PSE, ouder-oorzakelijke attributies en opvoedingsgedrag. De verzamelde data zijn vervolgens geanonimiseerd verwerkt.

Meetinstrumenten

Comprehensive Early Childhood Parenting Questionnaire

Het gebruik van harde disciplineren is gemeten met The Comprehensive Early Childhood Parenting Questionnaire (CECPAQ; Verhoeven et al., 2016). Moeders hebben op een 6-puntsschaal (1 = Nooit, 6 = Altijd) aangegeven hoe vaak zij gedrag laten zien, dat is beschreven in 12 items van de subschaal Harde Discipline. Deze schaal gaat in op Fysieke (3 items, bijv., “Als mijn kind ongehoorzaam is, word ik boos en pak ik hem/haar stevig beet.”), Verbale (3 items, bijv., “Als mijn kind zeurt of jengelt, word ik boos en verhef ik mijn stem.”) en Psychologische Straf (6 items, bijv., “Als mijn kind niet aan mijn verwachtingen voldoet, zeg ik dat hij/zij zich moet schamen.”). Er is bewijs gevonden voor de validiteit en betrouwbaarheid van de CECPAQ (Verhoeven et al., 2016). De interne consistentie van het concept harde disciplineren is in dit onderzoek acceptabel ($\alpha = .78$). De uiteindelijke score voor harde disciplineren wordt bepaald door het maken van een gemiddelde van de itemscores waarbij de gespiegelde items omgepoold zijn. Een hoge score betekent dat er veel gebruik wordt gemaakt van harde disciplineren.

Nijmeegse Opvoed Stress Index

PSE is gemeten aan de hand van de Nijmeegse Opvoed Stress Index (NOSI; Brock et al., 1992). De competentie-schaal van de NOSI bestaat uit 13 items waarbij ouders op een 6-puntsschaal (1 = Helemaal mee oneens, 6 = Helemaal mee eens) aangeven hoe goed zij de voorgelegde opvoeduitspraken bij zichzelf vinden passen (bijv., “Ik geniet ervan ouder en opvoeder te zijn.”). Volgens de COTAN-beoordeling van het NIP is de betrouwbaarheid en validiteit van de NOSI voldoende tot goed (Egberink, 1996). De interne consistentie van het concept PSE is in dit onderzoek goed ($\alpha = .86$). De uiteindelijke score voor PSE wordt bepaald door het maken van een gemiddelde van de itemscores, waarbij de gespiegelde items omgepoold. Een hoge score betekent dat het individu een hoge mate van PSE ervaart.

Parenting Cognition Scale

Ouder-oorzakelijke attributies zijn gemeten aan de hand van de Parenting Cognition Scale (Snarr et al., 2009). Deze vragenlijst bestaat uit 16 items met een aantal redenen voor ongewenst gedrag van kinderen. Ouders geven met een 6-puntsschaal (1 = Nooit waar, 6 = Altijd waar) aan in hoeverre zij de redenen passend vinden bij het gedrag van hun kind in de afgelopen 2 maanden. Deze vragenlijst is onder te verdelen in kind-verantwoordelijke attributies (9 items, bijv., “Mijn kind is koppig.”) en ouder-oorzakelijke attributies (7 items, bijv., “Ik heb weinig geduld.”). In dit onderzoek wordt er alleen gekeken naar de ouder-oorzakelijke attributies. Volgens onderzoek van Snarr et al. (2009) is deze vragenlijst voldoende betrouwbaar en valide. De interne consistentie van het concept ouder-oorzakelijke

attributies is in dit onderzoek acceptabel ($\alpha = .77$). De uiteindelijke score voor ouder-oorzakelijke attributies wordt bepaald door het maken van een gemiddelde van de itemscores, waarbij een hoge score betekent dat de ouder veel toeschrijft aan zichzelf.

Data-analyse

Het programma SPSS is gebruikt voor de data-analyse. Ten eerste zijn er verschillende assumpties getest. Uit de spreidingsdiagrammen blijkt dat er sprake is van een lineair verband waarbij de assumptie van multicollineariteit niet geschonden wordt. Daarnaast werd er gezien dat er sprake is normaal verdeelde data en van homoscedasticiteit. Dit houdt in dat er geen assumpties zijn geschonden. Vervolgens is er aan de hand van een correlatiematrix gekeken naar onderlinge verbanden tussen de concepten. Er wordt gesproken van een lage correlatie wanneer de correlatie tussen de 0.1 en 0.3 zit, tussen de 0.3 en 0.6 is het een matige correlatie en vanaf 0.6 een hoge correlatie (Rijksuniversiteit Groningen, 2021). Om te onderzoeken of de relatie tussen PSE en harde disciplineren bij peuters gemedieerd wordt door ouder-oorzakelijke attributies is er gebruik gemaakt van de Process Macro van Hayes. Bij een waarde van $p \leq 0,05$ worden de gevonden relaties als statistisch significant beschouwd.

Resultaten

In Tabel 1 zijn de beschrijvende statistieken weergegeven. Op basis van het minimum en maximum wordt geconcludeerd dat de moeders over het algemeen laag scoren op harde disciplineren. Dit houdt in dat zij weinig gebruik maken van harde disciplineringsstechnieken. Verder blijkt dat moeders relatief hoog scoren op PSE, wat inhoudt dat zij zich over het algemeen competent voelen in de opvoeding. Tot slot, wordt er gezien dat op het gebied van ouder-oorzakelijke attributies moeders verschillend rapporteren. Gemiddeld gezien rapporteren moeders in mindere mate ouder-oorzakelijke attributies. Er is echter een duidelijke spreiding te zien tussen moeders op het concept ouder-oorzakelijke attributies.

Tabel 1

Beschrijvende Statistieken voor Harde Discipline, PSE en Ouder-oorzakelijke attributies van de sample (N = 108)

	Gemiddelde (M)	Standaardaf wijking (SD)	Minimum	Maximum
Harde Discipline	1.95	.42	1.17	3.25
PSE	4.31	.38	2.77	4.85
Ouder oorzakelijke attributies	2.37	.60	1.00	4.29

Relaties tussen Harde Disciplineren, PSE en Ouder-oorzakelijke attributies

Om de relaties tussen de concepten te onderzoeken, is er een correlatieanalyse uitgevoerd. In Tabel 2 is te zien dat harde discipline, PSE en ouder-oorzakelijke attributies allen significant gecorreleerd zijn met elkaar. Er wordt tussen harde discipline en PSE een lage/matige correlatie gevonden waarbij geldt dat een hogere mate van harde disciplineren samenhangt met een lagere mate van PSE. Ook tussen harde discipline en ouder-oorzakelijke attributies is een lage/matige correlatie gevonden. Bij deze correlatie geldt dat wanneer harde discipline hoog is, ook de ouder-oorzakelijke attributies hoog zijn. Tot slot is er een matige correlatie gevonden tussen PSE en ouder-oorzakelijke attributies, waarbij geldt dat wanneer moeders een hoge mate van PSE ervaren, zij in mindere mate ouder-oorzakelijke attributies rapporteren.

Tabel 2*Correlaties tussen Harde Discipline, PSE en Ouder-oorzakelijke attributies*

	Harde Discipline	PSE
Harde Discipline		
PSE	-.309*	
Ouder-oorzakelijke attributies	.322*	-.575*

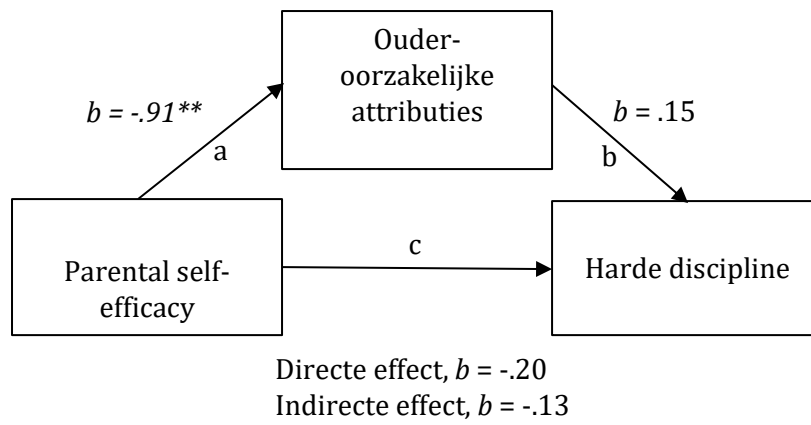
* $p < .001$

Mediatie door Ouder-oorzakelijke attributies in de relatie tussen PSE en Harde Discipline

Wanneer PSE en ouder-oorzakelijke attributies gezamenlijk werden opgenomen in het model, bleek 11% van de variantie in harde discipline verklaard te worden door PSE en ouder-oorzakelijke attributies ($R^2 = .110$; $F(2,105) = 7.610$; $p < .001$). Zoals te zien is in Figuur 1, is pad c, het gestandaardiseerde directe effect tussen PSE en harde discipline, niet statistisch significant bevonden ($b = -0,20$, $p > .05$). De gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt, pad b, tussen ouder-oorzakelijke attributies en harde discipline werd ook niet significant bevonden ($b = 0,15$, $p > 0,05$). De relatie tussen PSE en ouder-oorzakelijke attributies, pad a, is echter wel statistisch significant ($b = -0,91$, $p < .001$). Kijkend naar de afzonderlijke predictoren, blijkt dat ouder-oorzakelijke attributies noch PSE significante voorspellers zijn voor harde disciplineren (Figuur 1). De bias-gecorrigeerde bootstrap 95% BI geeft aan dat het indirecte effect via ouder-oorzakelijke attributies niet significant is ($b = -0,13$ ($SE = 0,78$), 95% BI, [-0,29; 0,02]), wat aangeeft dat ouder-oorzakelijke attributies niet opereert als een (gedeeltelijke) mediator tussen PSE en harde discipline. Aan de hand van PSE en ouder-oorzakelijke attributies kan er dus wel een variantie in harde discipline verklaard worden, maar dit verloopt niet middels een mediatie van PSE via ouder-oorzakelijke attributies naar harde disciplineren en ook niet via directe effecten.

Figuur 1

De mediatie van Ouder-oorzakelijke attributies in de relatie tussen PSE en Harde Discipline

** $p < .001$

Discussie

Het doel van dit onderzoek was om te onderzoeken of er een verband bestaat tussen PSE en harde disciplineren bij moeders met een peuter en of dit verband eventueel gemedieerd wordt door ouder-oorzakelijke attributies. Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat zowel PSE als ouder-oorzakelijke attributies gerelateerd zijn aan harde discipline. Daarnaast blijkt uit dit onderzoek dat de cognities PSE en ouder-oorzakelijke attributies ook gerelateerd zijn aan elkaar. Het proces waarmee deze cognities een rol spelen in harde discipline bij moeders met peuters blijft echter onduidelijk.

Er werd in dit onderzoek aangetoond dat er een verband is tussen PSE en harde disciplineren. Wanneer moeders van peuters zich competent (hoge mate van PSE) voelen geven zij aan in mindere mate gebruik te maken van harde disciplineren. Moeders die zich juist minder competent voelen geven aan meer gebruik te maken van harde disciplineren. Dit verband is ook gevonden in eerder onderzoek (Sanders & Woolley, 2005) en is dus in overeenstemming met de literatuur. Daarnaast bevestigen deze resultaten de vooraf opgestelde hypothese van dit onderzoek over PSE en harde disciplineren. Deze resultaten laten zien dat het belangrijk is dat er in de praktijk aandacht is voor PSE bij moeders om harde disciplineren te verminderen of zelfs te voorkomen.

Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat er ook een verband bestaat tussen ouder-oorzakelijke attributies en harde disciplineren. Wanneer een moeder meer ouder-oorzakelijke attributies maakt, gebruikt zij vaker harde disciplineren. Andersom gebruiken moeders die in mindere mate ouder-oorzakelijke attributies maken juist minder harde disciplineren. Deze bevindingen zijn in overeenstemming met de vooraf opgestelde verwachting. De resultaten van dit onderzoek dragen bij aan de verbreding van kennis op het gebied van ouder-oorzakelijke attributies. Tot op heden is er namelijk voornamelijk onderzoek gedaan naar kind-oorzakelijke attributies (Mouton et al., 2022) en daarnaast is het verband tussen ouder-oorzakelijke attributies en harde disciplineren nog niet eerder onderzocht. Daarnaast geldt voor ouder-oorzakelijke attributies, net als voor PSE, dat er in de praktijk aandacht moet zijn voor deze cognities. Bijvoorbeeld het verbeteren van PSE en/of vermindering van ouder-oorzakelijke attributies te implementeren in interventies.

De hypothese dat ouder-oorzakelijke attributies een mediërende rol spelen in het verband tussen PSE en harde discipline is niet bevestigd. Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat PSE en ouder-oorzakelijke attributies wel gezamenlijk voorspellers zijn voor harde disciplineren. Daarnaast is er, zoals verwacht, een sterk verband gevonden tussen PSE en ouder-oorzakelijke attributies waarbij geldt dat wanneer een moeder zich competent voelt,

zij minder ouder-oorzakelijke attributies maakt en andersom. Een verklaring voor deze bevindingen kan zijn dat de constructen PSE en ouder-oorzakelijke attributies mogelijk in een grote mate op elkaar lijken. De vraag die hierbij rijst is in welke mate deze constructen hetzelfde zijn en hoe ze elkaar beïnvloeden. Mouton et al. (2022) deelt deze gedachte, waarbij het onderzoek van Mouton et al. (2022) suggereert dat PSE en ouder-oorzakelijke attributies dezelfde oorsprong zouden kunnen hebben. Beide constructen weerspiegelen namelijk de cognities van ouders over de impact van hun opvoedgedrag op het gedrag van het kind (Mouton et al., 2022).

De instrumenten die in dit onderzoek zijn gebruikt voor het meten van PSE en ouder-oorzakelijke attributies zijn mogelijk ook ongeschikt. Wanneer de stellingen van beide instrumenten naast elkaar gelegd worden dan valt het op dat ze soms erg op elkaar lijken. Bijvoorbeeld “Ik heb het idee dat ik de zorg van mijn kind (niet) goed in de hand heb.” en “Ik doe (niet) de juiste dingen” en een ander voorbeeld is “Het lukt me meestal wel mijn kind iets te laten doen of iets te verbieden” en “Ik vind het moeilijk om grenzen te stellen”. Hoewel de stellingen niet precies overlappen, zijn ze wel in zo’n mate vergelijkbaar dat de meetinstrumenten weleens ongeschikt zouden kunnen zijn om de constructen te meten. Vervolgonderzoek moet zich daarom onder andere richten op hoe PSE en ouder-oorzakelijke attributies het beste gemeten kunnen worden.

Dit onderzoek draagt bij aan de verbreding van kennis op het gebied van ouder-oorzakelijke attributies. Uit de resultaten blijkt dat ouder-oorzakelijke attributies een sterke voorspeller is in harde disciplineren, terwijl deze cognitie tot op heden vaak over het hoofd wordt gezien. Daarnaast is dit een van de eerste studies die heeft gekeken naar de twee cognities, PSE en ouder-oorzakelijke attributies, tegelijkertijd. Tot slot, is een kracht van dit onderzoek het relatief grote aantal participanten. Hierdoor heeft het onderzoek namelijk een grotere statistische power om aan te tonen dat de gevonden verbanden ook daadwerkelijk significant zijn (Oakes, 2017).

De beperkingen van dit onderzoek moeten meegenomen worden in de interpretatie van de resultaten. Ten eerste zijn alle moeders Nederlands en is meer dan de helft van de onderzochte moeders hoger opgeleid. Uit de literatuur blijkt dat het opleidingsniveau van de ouders invloed kan hebben op het opvoedgedrag (Bøe et al., 2014; Carr & Pike, 2012; Mouton et al., 2018). Er is in deze studie dus gebruikgemaakt van een selecte steekproeftrekking waardoor de resultaten slechts beperkt generaliseerbaar zijn (Neuman, 2014). Een advies zou zijn om in vervolgonderzoek gebruik te maken van een meer diverse groep participanten. Daarnaast is het belangrijk om in vervolgonderzoek naast moeders, ook onderzoek te gaan doen

naar vaders aangezien vaders tegenwoordig steeds actiever betrokken zijn in de opvoeding (Bianchi & Milkie, 2010; Lewis & Lamb, 2003; McKinney & Renk, 2007). Uit de literatuur blijkt dat moeders en vaders weleens zouden kunnen verschillen in het vormen van attributies en het ontwikkelen van PSE (Collalilo et al., 2015; Murdock, 2013), wat het belang van onderzoek naar zowel vaders als moeders nogmaals benadrukt.

De resultaten van dit onderzoek tonen aan dat er verbanden zijn tussen harde disciplineren, PSE en ouder-oorzakelijke attributies. Naarmate moeders zich minder competent voelen, maken zij meer ouder-oorzakelijke attributies en geven zij aan vaker gebruik te maken van harde disciplineren. Daarnaast blijkt dat wanneer moeders zich minder competent voelen, zij meer ouder-oorzakelijke attributies maken. Het blijft echter onduidelijk hoe PSE en ouder-oorzakelijke attributies gezamenlijk een rol spelen in het voorspellen van harde disciplineren. De eerste vraag waar vervolgonderzoek op moet gaan focussen is op wat voor manier PSE en ouder-oorzakelijke attributies vergelijkbare constructen zijn en of de constructen wel daadwerkelijk verschillend zijn.

Referenties

- Azar, S. T. (1986). A framework for understanding child maltreatment: An integration of cognitive behavioural and developmental perspectives. *Canadian Journal of Behavioural Science*, *18*(4), 340–355. <https://doi.org/10.1037/h0079961>
- Azar, S. T., Miller, E., McGuier, D. J., Stevenson, M., O'Donnell, E., Olsen, N. V., & Spence, N. (2016). Maternal Social Information Processing and the Frequency and Severity of Mother-Perpetrated Physical Abuse. *Child Maltreatment*, *21*(4), 308–316. <https://doi.org/10.1177/1077559516668047>
- Azar, S. T., Reitz, E. J., & Goslin, M. C. (2008). Mothering: Thinking is part of the job description: Application of cognitive views to understanding maladaptive parenting and doing intervention and prevention work. *Journal of Applied Developmental Psychology*, *29*(4), 295–304. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2008.04.009>
- Azar, S. T., & Weinzierl, K. M. (2005). Child Maltreatment and Childhood Injury Research: A Cognitive Behavioral Approach. *Journal of Pediatric Psychology*, *30*(7), 598–614. <https://doi.org/10.1093/jpepsy/jsi046>
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, *84*(2), 191–215. <https://doi.org/10.1037/0033-295x.84.2.191>
- Beckerman, M., Van Berkel, S. R., Mesman, J., Huffmeijer, R., & Alink, L. R. A. (2020). Are Negative Parental Attributions Predicted by Situational Stress?: From a Theoretical Assumption Toward an Experimental Answer. *Child Maltreatment*, *25*(3), 352–362. <https://doi.org/10.1177/1077559519879760>
- Benedetto, L., & Ingrassia, M. (2018). Parental Self-efficacy in Promoting Children Care and Parenting Quality. In *InTech eBooks*. InTech. <https://doi.org/10.5772/intechopen.68933>

- Bianchi, S. M., & Milkie, M. A. (2010). Work and Family Research in the First Decade of the 21st Century. *Journal of Marriage and Family*, 72(3), 705–725.
<https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2010.00726.x>
- Bøe, T., Sivertsen, B., Heiervang, E., Goodman, R., Lundervold, A. J., & Hysing, M. (2014). Socioeconomic Status and Child Mental Health: The Role of Parental Emotional Well-Being and Parenting Practices. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 42(5), 705–715. <https://doi.org/10.1007/s10802-013-9818-9>
- Brock, A. D., Vermulst, A. A., Gerris, J. R. M., & Abidin, R. R. (1990). De Nijmeegse Ouderlijke Stress Index. *Cezin*, 2(2), 57-75.
- Bugental, D. B., & Happaney, K. (2002). Parental attributions. In M. H. Bornstein (Ed.), *Handbook of parenting: Being and becoming a parent* (pp. 509–535). Lawrence Erlbaum Associates Publishers
- Bugental, D. B., & Johnston, C. (2000). Parental and Child Cognitions in the Context of the Family. *Annual Review of Psychology*, 51(1), 315–344.
<https://doi.org/10.1146/annurev.psych.51.1.315>
- Carr, A., & Pike, A. (2012). Maternal scaffolding behavior: Links with parenting style and maternal education. *Developmental Psychology*, 48(2), 543–551.
<https://doi.org/10.1037/a0025888>
- Colalillo, S., Miller, N. J., & Johnston, C. (2015). Mother and Father Attributions for Child Misbehavior: Relations to Child Internalizing and Externalizing Problems. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 34(9), 788–808.
<https://doi.org/10.1521/jscp.2015.34.9.788>
- Crick, N. R., & Dodge, K. A. (1994). A review and reformulation of social information-processing mechanisms in children's social adjustment. *Psychological Bulletin*, 115(1), 74–101. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.115.1.74>

- Criss, M. M., Pettit, G. S., Bates, J. E., Dodge, K. A., & Lapp, A. L. (2002). Family Adversity, Positive Peer Relationships, and Children's Externalizing Behavior: A Longitudinal Perspective on Risk and Resilience. *Child Development, 73*(4), 1220–1237. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00468>
- Crouch, J. L., Irwin, L., Milner, J. S., Skowronski, J. J., Rutledge, E., & Davila, A. L. (2017). Do hostile attributions and negative affect explain the association between authoritarian beliefs and harsh parenting? *Child Abuse & Neglect, 67*, 13–21. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.02.019>
- Dix, T. (1991). The affective organization of parenting: Adaptive and maladaptive processes. *Psychological Bulletin, 110*(1), 3–25. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.110.1.3>
- Dix, T., & Grusec, J. E. (1992). Parent attribution processes in the socialization of children. In I. Sigel, A. McGillicuddy-De Lisi, & J. J. Goodnow (Eds.), *Parental belief systems. The psychological consequences for children* (2nd ed. Hillsdale, N.J: L. Erlbaum Associates
- Dix, T., Ruble, D. N., Grusec, J. E., & Nixon, S. J. (1986). Social Cognition in Parents: Inferential and Affective Reactions to Children of Three Age Levels. *Child Development, 57*(4), 879. <https://doi.org/10.2307/1130365>
- Egberink, I.J.L., Leng, W.E. de, & Vermeulen, C.S.M. (2022). COTAN beoordeling NOSI 1996, Vragenlijst. Bekeken via www.cotandocumentatie.nl
- Evans, S. M. (2015). Predictors of discipline severity among at-risk toddlers. *Children and Youth Services Review, 50*, 88–95. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2015.01.011>
- Johnston, C., & Mash, E. J. (1989). A Measure of Parenting Satisfaction and Efficacy. *Journal of Clinical Child Psychology, 18*(2), 167–175. https://doi.org/10.1207/s15374424jccp1802_8

- Johnston, C., & Ohan, J. L. (2005). The Importance of Parental Attributions in Families of Children with Attention-Deficit/Hyperactivity and Disruptive Behavior Disorders. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 8(3), 167–182.
<https://doi.org/10.1007/s10567-005-6663-6>
- Jones, T., & Prinz, R. J. (2005). Potential roles of parental self-efficacy in parent and child adjustment: A review. *Clinical Psychology Review*, 25(3), 341–363.
<https://doi.org/10.1016/j.cpr.2004.12.004>
- Kim, I. J., Ge, X., Brody, G. H., Conger, R. D., Gibbons, F. X., & Simons, R. L. (2003). Parenting Behaviors and the Occurrence and Co-Occurrence of Depressive Symptoms and Conduct Problems Among African American Children. *Journal of Family Psychology*, 17(4), 571–583. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.17.4.571>
- Lewis, C., & Lamb, M. E. (2003). Fathers' influences on children's development: The evidence from two-parent families. *European Journal of Psychology of Education*, 18(2), 211–228. <https://doi.org/10.1007/bf03173485>
- Marcone, R., Affuso, G., & Borrone, A. (2020). Parenting styles and children's internalizing-externalizing behavior: The mediating role of behavioral regulation. *Current Psychology*, 39(1), 13–24. <https://doi.org/10.1007/s12144-017-9757-7>
- McKee, L. G., Roland, E., Coffelt, N., Olson, A. L., Forehand, R., Massari, C., Jones, D. J., Gaffney, C. A., & Zens, M. S. (2007). Harsh Discipline and Child Problem Behaviors: The Roles of Positive Parenting and Gender. *Journal of Family Violence*, 22(4), 187–196. <https://doi.org/10.1007/s10896-007-9070-6>
- Mouton, B., Loop, L., Stievenart, M., & Roskam, I. (2018). Confident Parents for Easier Children: A Parental Self-Efficacy Program to Improve Young Children's Behavior. *Education Sciences*, 8(3), 134. <https://doi.org/10.3390/educsci8030134>

- Mouton, B., Weeland, J., Leijten, P., & Overbeek, G. (2022). When Parents Wear Dark Glasses: An Experimental Study on Parental Negative Attributions and Parenting Behavior. *Journal of Child and Family Studies*, *31*(12), 3468–3484.
<https://doi.org/10.1007/s10826-022-02446-3>
- Murdock, K. W. (2013). An examination of parental self-efficacy among mothers and fathers. *Psychology of Men and Masculinity*, *14*(3), 314–323.
<https://doi.org/10.1037/a0027009>
- Nix, R. L., Pinderhughes, E. E., Dodge, K. A., Bates, J. E., Pettit, G. S., & McFadyen-Ketchum, S. A. (1999). The Relation between Mothers' Hostile Attribution Tendencies and Children's Externalizing Behavior Problems: The Mediating Role of Mothers' Harsh Discipline Practices. *Child Development*, *70*(4), 896–909.
<https://doi.org/10.1111/1467-8624.00065>
- Oakes, L. M. (2017). Sample Size, Statistical Power, and False Conclusions in Infant Looking-Time Research. *Infancy*, *22*(4), 436–469. <https://doi.org/10.1111/inf.12186>
- Rijksuniversiteit Groningen. (2021). *Statistiek*. <https://www.rug.nl/society-business/scholierenacademie/scholieren/pws-hulp/fase4/statistiek>
- Salonen, A., Kaunonen, M., Åstedt-Kurki, P., Järvenpää, A., Isoaho, H., & Tarkka, M. (2009). Parenting self-efficacy after childbirth. *Journal of Advanced Nursing*, *65*(11), 2324–2336. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2009.05113.x>
- Sanders, M. R., & Woolley, M. L. (2005). The relationship between maternal self-efficacy and parenting practices: implications for parent training. *Child Care Health and Development*, *31*(1), 65–73. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2214.2005.00487.x>
- Sawrikar, V., & Dadds, M. R. (2018). What Role for Parental Attributions in Parenting Interventions for Child Conduct Problems? *Advances from Research into Practice*.

Clinical Child and Family Psychology Review, 21(1), 41–56.

<https://doi.org/10.1007/s10567-017-0243-4>

Silver, W., Mitchell, T. R., & Gist, M. E. (1995). Responses to Successful and Unsuccessful Performance: The Moderating Effect of Self-Efficacy on the Relationship between Performance and Attributions. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 62(3), 286–299. <https://doi.org/10.1006/obhd.1995.1051>

Simons, R. L., Wu, C., Lin, K., Gordon, L. B., & Conger, R. D. (2000). A Cross-Cultural Examination of the Link Between Corporal Punishment and Adolescent Antisocial Behavior. *Criminology*, 38(1), 47–80. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.2000.tb00883.x>

Slep, A. M. S., & O’Leary, S. G. (1998). The effects of maternal attributions on parenting: An experimental analysis. *Journal of Family Psychology*, 12(2), 234–243. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.12.2.234>

Snarr, J. D., Slep, A. M. S., & Grande, V. (2009). Validation of a new self-report measure of parental attributions. *Psychological Assessment*, 21(3), 390–401. <https://doi.org/10.1037/a0016331>

Strassberg, Z., Dodge, K. A., Pettit, G. S., & Bates, J. E. (1994). Spanking in the home and children’s subsequent aggression toward kindergarten peers. *Development and Psychopathology*, 6(3), 445–461. <https://doi.org/10.1017/s0954579400006040>

Turner, H. A., & Muller, P. (2004). Long-Term Effects of Child Corporal Punishment on Depressive Symptoms in Young Adults. *Journal of Family Issues*, 25(6), 761–782. <https://doi.org/10.1177/0192513x03258313>

Unicef. (2014, September 15). *Hidden in plain sight*. <https://aku.dspace-express.com/handle/20.500.14041/3500>

- Verhoeven, M., Deković, M., Bodden, D. H. M., & Van Baar, A. L. (2016). Development and initial validation of the comprehensive early childhood parenting questionnaire (CECPAQ) for parents of 1–4 year-olds. *European Journal of Developmental Psychology, 14*(2), 233–247. <https://doi.org/10.1080/17405629.2016.1182017>
- Verhoeven, M., & Huijding, J. (2021). Challenging behavior of toddlers: Parental self-efficacy and attributions in shaping maternal disciplinary responses. Communication to Biennial meeting of the Society for Research in Child Develop. (SRCD), online, April 7-9 2021, online, unpublished.
- Weiner, B. (1985). An attributional theory of achievement motivation and emotion. *Psychological Review, 92*(4), 548–573. <https://doi.org/10.1037/0033-295x.92.4.548>
- Weiner, B. (1986). An Attributional Theory of Motivation and Emotion. In *Springer eBooks*. Springer Nature. <https://doi.org/10.1007/978-1-4612-4948-1>
- Wernand, J. J., Kunseler, F., Oosterman, M., Beekman, A. T., & Schuengel, C. (2014). Prenatal Changes in Parenting Self-Efficacy: Linkages With Anxiety and Depressive Symptoms in Primiparous Women. *Infant mental health journal, 35*(1), 42–50. <https://doi.org/10.1002/imhj.21425>